

رامبران آسیا

جلال ستاری
اقتباس از نوشته ورنر هوفمن

تیمور بر تخت شاهی - موزهی برلن - این مینیاتور فقط در جزئیاتی چند با مینیاتوری که رامبران از روی آن تقلید کرده و در کاخ «شون بران» محفوظ است اختلاف دارد

درباره انتخاب موضوع نقاشی پاره‌ای تصور میکنند که نقاش باید دربند الگو برداشتن از انسان، حیوان، منظره یا طبیعت بی‌جان باشد و حال آنکه از زمان ژبو تو هنر نقاشی شیوه‌ای دیگر برگزیده است و از آن هنگام هنرمندان «هنر» را بجای «طبیعت» موضوع نقاشی قرار داده‌اند و بمناسبت از کارهای هنری متقدمان تقلید کرده‌اند چنانکه میکل آنژ از نقاشی‌های دیواری مازاچیو و روینس از آدم و حوای تی‌سین Titien الگو برداشته‌اند.

در میان نقاشانی که در شیوه الگوبرداری و تقلید استاد بوده‌اند رامبران نقاش معروف هلندی مقامی شایسته دارد. رامبران نه تنها کارهای هنرمندانی چون رافائل و کارباچو را مورد تقلید قرار داده بلکه از تقلید کار هنرمندان مشرق‌زمین نیز غافل نمانده است. رامبران که به گردآوری آثار هنری علاقه بسیار داشت از طریق مینیاتورهای شرقی که خود آنها را فراهم آورده بود و نیز سبب زندگی دربندر آمستردام که در آن زمان مرکز مبادله کالاهای غربی و شرقی بشمار می‌آمد، با هنر مشرق‌زمین آشنائی یافته بود. و بعد نیست که یک تن از دوستان رامبران بنام فیلیپ آتزل در بازگشت از سفری که برای ساختن تصویر شاه ایران به مشرق‌زمین کرده بود رامبران را بیشتر با شیوه‌های نقاشی شرق و خاصه مینیاتورهای هند و ایرانی آشنا کرده باشد. بهر حال آثار این آشنائی در برخی از آثار رامبران متجلی است و ما در زیر به پاره‌ای از آنها اشاره می‌کنیم:

۱ - تیمور بر تخت شاهی - این طرح که از روی یک مینیاتور هند و ایرانی ساخته شده است اکنون در کاخ شون برون نگهداری میشود و مینیاتور هند و ایرانی اصلی که مورد تقلید قرار گرفته است اکنون در اختیار موزه Völkerkunde برلین است. تصویر تیمور می‌بایست نظر رامبران را سخت بخود جلب کرده باشد زیرا یادآور مجلسی از تورات است که رامبران به تصویر و تجسم آنها بسیار علاقمند بود. مدتی دراز

تیمور بر تخت شاهی - اثر رامبران - موزهی لوور پاریس

چنین می‌پنداشتند که رامبران از مینیاتورهای شرقی الگو
برمیداشته تا بتواند تجارب و آموخته‌های خود را از این رهگذر
در ترسیم طرح‌ها و پرده‌های مربوط بتورات بکار بندد. اما
این فرض فقط در آغاز کار استاد راست می‌آید و رامبران که
نخست به قصد ملکوتی کردن هنر خویش از شرق مایه می‌گرفت
رفته رفته پیام نهانی شرق را شنید و بمد آن هنر نقاشی را
از قالب تنگ مفاهیم کلاسیک آزاد ساخت. از اینرو هر یک
از بیست و سه طرحی که رامبران از روی مینیاتورهای شرقی
تهیه کرده نشانه سبقتی است که نقاش بر سیر نظرات زمان خود
گرفته است.

چپ : مرد شرقی سوار بر اسب . مینیاتور هند و ایرانی - موزه برلین

راست : مرد شرقی سوار بر اسب . اثر رامیران - موزه بریتانیا ، لندن

و ایرانی کرده است . نکته جالب توجه آنکه بر روی مینیاتور چهارشیش تاریخ ۱۳۰۷ هجری (برابر با سال ۱۶۲۸ - ۱۶۲۷

۲ - طرح چهارشیش مسلمان - این طرح یکی از دقیق ترین تقلیدهای است که هنرمند بزرگ هلندی از مینیاتورهای هند

چپ : شاه جهان - اثر رامبران - موزهی لوور پاریس

راست : شاه جهان - مینیاتور هند و ایرانی - موزهی شونبران

شدن مینیاتور از آن تقلید کرده است .
این طرح روشنگر این نکته نیز هست که رامبران در صورت

میلا دی) نوشته شده است . بنابراین مینیاتور ساز ایرانی معاصر
نقاش هلندی بوده و رامبران تقریباً ۳۰ سال پس از پرداخته

چپ : چهار شیخ مسلمان - اثر رامبران - موزهی بریتانیا - لندن

راست : چهار شیخ مسلمان - مینیاتور هند و ایرانی - کاخ «شونبران»

است و برعکس آنچه زا که در قسمت پائین وزیرهای پیرمردان وجود داشته از نظر انداخته است .
 طرح اصلی این تابلو در کاخ شون برون و طرح تقلیدی رامبران در بریتیش میوزیوم (لندن) نگهداری میشود .

تطابق نمونه با ذوق و سلیقه خود بدان وفادار میماند و برعکس هنگامیکه میان نمونه و ذوق و سلیقه او ملازمت و توافقی نیست از آن دور میشود . از همین رو رامبران درختی زا که در پشت پیرمردان بوده درخور اعتنا یافته و در طرح خود نگاه داشته